

Fimmtudaginn 6. júní 1996.

Nr. 145/1995.

Egill Marteinn Benediktsson

(Jón Oddsson hrl.)

gegn

Landsbanka Íslands

(Stefán Pétursson hrl.)

Samningur. Bankar. Ábyrgðir. Uppgjör.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Hjörtur Torfason og Garðar Gíslason.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 26. apríl 1995. Hann krefst þess aðallega, að stefnda verði gert að greiða sér 1.019.640,40 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 4. nóvember 1992 til greiðsludags. Til vara krefst hann greiðslu á 969.640,40 krónum, til frekari vara 750.000 krónum og til þrautavara 219.640,40 krónum með dráttarvöxtum á sama hátt. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar á hinum áfrýjaða dómi og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Málið er risið af ábyrgðum, sem áfrýjandi tókst á hendur fyrir Helga Geir Sigurgeirsson vegna bankaviðskipta hans á Höfn í Hornafirði, fyrst við Samvinnubanka Íslands hf. og síðan við stefnda. Hafði áfrýjandi gefið út þrjá tryggingarvígla vegna ábyrgðanna, með Helga Geir sem samþykkjanda, þegar stefndi tók við starfsemi Samvinnubankans 1. maí 1991. Tveir víxlanna voru til komnir vegna yfirdráttarheimilda Helga Geirs á tékkareikningum í bönkunum, og var annar tengdur einkareikningi hans, en hinn reikningi vegna atvinnureksturs, sem hann hafði með höndum. Kveður stefndi það hafa verið reikning nr. 192, síðar 20192, sem varðað hafi starfrækslu Shellskálans á Höfn, en áfrýjandi telur það hafa verið reikning nr. 492, síðar 20492, er stofnaður hafi verið vegna veitingasölu í tengslum við skálann. Fjárhæð fyrrnefnda víxilsins var 50.000 krónur, en hins síðara 750.000 krónur. Þriðji víxill-

inn var til tryggingar úttektum samkvæmt visa-greiðslukorti Helga Geirs og víxilfjárhæð ekki tilgreind.

Ekki liggur fyrir, hvenær stefndi kallaði fyrst eftir greiðslu samkvæmt þessum ábyrgðum, en í ágúst 1992 voru áfrýjanda send innheimtubréf frá lögfræðistofu í Reykjavík, þar sem hann var krafinn um greiðslu með skírskotun til hvers víxils um sig. Tilgreind fjárhæð krafanna var ekki miðuð við fjárhæð víxlanna sjálfra, heldur stöðu skuldanna, sem þeir töldust eiga að tryggja. Var hún samtals 968.253 krónur auk dráttarvaxta og kostnaðar. Af þessu tilefni tók áfrýjandi upp viðræður við fulltrúa lögfræðistofunnar og síðan við stjórnanda útibús stefnda á Höfn, þar sem áfrýjandi var sjálfur í bankaviðskiptum. Leiddu þær til þeirrar niðurstöðu, að áfrýjanda yrði veitt lán í útibúinu samkvæmt veðskuldabréfi til sex ára með mánaðarlegum afborgunum, og yrði andvirðinu varið til greiðslu á vanskilaskuldum Helga Geirs við útibúið. Var lánsfjárhæðin ákveðin 1.010.000 krónur. Áfrýjandi gekk 22. september 1992 frá umsókn um þetta lán, sem útibússtjórinn samþykkti 30. sama mánaðar. Var andvirði veðskuldabréfsins, 972.725,80 krónur, lagt inn á tékkareikning áfrýjanda í útibúinu 2. október 1992.

Samhliða þessu voru fyrrgreindar kröfur afturkallaðar úr innheimtu hjá lögfræðistofunni, þannig, að uppgjör við áfrýjanda færi fram í útibúinu sjálfu. Vegna fjarvista útibússtjórans var ekki gengið frá því fyrr en 4. nóvember, en þá var áfrýjandi skuldfærður fyrir 1.019.640,40 krónum á tékkareikningi sínum. Samkvæmt skýringum bankans var þar um að ræða fyrrnefndar víxilfjárhæðir, 50.000 og 750.000 krónur, ásamt 219.640,40 krónum vegna visa-úttekta. Ekki verður séð, að skuldfærslan hafi verið borin undir áfrýjanda, áður en frá henni var gengið, eða skilagrein um hana verið send honum jafnharðan.

Skuldfærsla þessi nam hærri fjárhæð en innstæða var fyrir á reikningi áfrýjanda, og bar hann fram kvörtun yfir því, þegar hann varð hennar var. Brást útibússtjóri við með því að heimila yfirdrátt á reikningnum, en ósannað er, að áfrýjandi hafi talið þá afgreiðslu eiga við. Virðist hann fljótlega hafa hreyft athugasemdum við uppgjörinu sjálfu, og var fyrsta bréf hans til stefnda þeirra vegna ritað 3. mars 1993.

Uppgjöri útibúsins á skuldum Helga Geirs Sigurgeirssonar lauk

annars með því, að stefndi keypti húseign hans og eiginkonu hans með afsali 10. nóvember 1992. Var kaupverðið að frádregnum áhvílandi veðskuldum notað til lúknings á því, sem ógreitt var af yfirdráttarskuldum eftir uppgjörið við áfrýjanda. Samkvæmt skilagrein stefnda, sem talin er gerð 30. nóvember 1992, skorti þá enn 287.474,79 krónur á fulla greiðslu. Segir stefndi, að eiginkona Helga Geirs hafi tekið lán til að mæta þeim eftirstöðvum.

II.

Telja verður ljóst, að áfrýjandi hafi notið greinargóðra upplýsinga um skuldastöðu Helga Geirs Sigurgeirssonar hjá stefnda, þegar hann átti viðræður sínar við útibússtjórnann haustið 1992. Hafi hann jafnframt vitað, hvernig skjölum vegna ábyrgða hans sjálfs var þá háttað í meginatriðum. Líta verður svo á, að með lánsúmsókn áfrýjanda og samþykki hennar hafi komist á samkomulag um uppgjör á skuldbindingum hans gagnvart stefnda, sem hann hafi orðið bundinn af. Hefur áfrýjandi ekki leitt í ljós nein atvik þá eða síðar, er varði ógildi samkomulagsins eða brest á forsendum þess. Meðal annars liggur fyrir, að hið síðara uppgjör vegna kaupa fasteignarinnar fór fram að teknu tilliti til þeirrar heildargreiðslu, sem fengist hafði frá áfrýjanda.

Á hinn bóginn hefur stefndi ekki sýnt fram á, að áfrýjandi hafi skuldbundið sig með samkomulaginu til annarrar greiðslu en þeirrar, sem fólst í andvirði veðskuldabréfsins, þ. e. nafnverði þess að frádregnu lántökugjaldi ásamt kostnaði við þinglýsingu og stimplun, sem útibúið sá um. Jafnframt verður stefndi ekki talinn hafa sannað, eins og málið er vaxið, að hann hafi átt rétt til að áskilja sér frekari greiðslu, án þess að samþykki áfrýjanda kæmi til.

Samkvæmt þessu verður við það að miða, að stefnda hafi verið óheimilt að færa áfrýjanda til skuldar hærri fjárhæð en þá, sem lögð hafði verið inn á reikning hans vegna veðskuldabréfsins, 972.725,80 krónur. Eigi áfrýjandi rétt til endurgreiðslu á mismun hennar og skuldfærslunnar 4. nóvember 1992, 46.914,60 krónum.

Áfrýjandi hefur ekki sýnt fram á, að sér hafi verið nauðsyn að fá tryggingarvæxlana framselda frá stefnda til að koma fram endurkröfu á hendur Helga Geir Sigurgeirssyni, og gögn málsins benda eindregið til, að þessi aðalskuldari hafi þegar verið kominn í

greiðsluþrot haustið 1992. Er ósannað, að áfrýjandi hafi beðið tjón vegna ábyrgða sinna, sem hann geti heimt úr hendi stefnda.

Að athuguðu þessu ásamt því, sem fyrr var rakið, verður að hafna kröfum áfrýjanda um annað en áðurgreindan mismun. Verður stefnda gert að greiða hann með þeim vöxtum, sem áfrýjandi hefur krafist.

Rétt er, að málskostnaður í héraði falli niður, en stefndi greiði áfrýjanda 70.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Stefndi, Landsbanki Íslands, greiði áfrýjanda, Agli Marteini Benediktssyni, 46.914,60 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 4. nóvember 1992 til greiðsludags.

Málskostnaður í héraði fellur niður.

Stefndi greiði áfrýjanda 70.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 6. apríl 1995.

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum munnlegum málflutningi 10. mars sl., er höfðað af Agli Marteini Benediktssyni, Austurbraut 15, Höfn í Hornafirði, gegn Landsbanka Íslands, Austurstræti 11, Reykjavík, þar með talið vegna útibús Landsbanka Íslands á Höfn í Hornafirði, Hafnarbraut 15, Höfn í Hornafirði, með stefnu, birtri 22. september 1994.

Kröfur stefnanda í málinu eru þær aðallega, að stefndi, Landsbanki Íslands, verði dæmdur til að greiða stefnanda skuld, að fjárhæð 1.019.640 kr., auk dráttarvaxta af stefnufjárhæð skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum, sbr. 10. gr. sömu laga, frá 4. nóvember 1992 til greiðsludags [...]. Þá gerir stefnandi þær dómkröfur, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda málskostnað [...].

Til vara er þess krafist, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda skuld, að fjárhæð 750.000 kr., auk dráttarvaxta [...].

Af hálfu stefnda eru gerðar þær kröfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi stefnanda [...].

Málavextir og úgreiningsefni.

Stefnandi máls þessa var ábyrgðarmaður vegna skulda Helga Geirs Sigurgeirssonar við stefnda. Af því tilefni hafði stefnandi gefið út og framselt

tvo tryggingarvígla, annan að fjárhæð 750.000 kr., samþykkjandi Helgi Geir Sigurgeirsson f. h. Shellskálans, en hinn að fjárhæð 50.000 kr., samþykkjandi Helgi Geir. Á ljósritum af víxlunum, sem lögð hafa verið fram í málinu, sést, að þar eru hvorki tilgreindir útgáfudagar né greiðsludagar. Helgi Geir hafði fengið yfirdráttarheimild á bankareikninga, upphaflega í Samvinnubankanum, en síðar í útibúi Landsbankans á Höfn í Hornafirði, er viðskiptin höfðu verið færð þangað. Ágreiningur er milli málsaðila um, hvaða bankareikninga hafi þar verið um að ræða. Þá var stefnandi einnig ábyrgðarmaður fyrir úttektum Helga Geirs samkvæmt visa-greiðslukorti. Stefnandi gaf út tryggingarvígil og undirritaði staðfestingu á ábyrgðinni, en engin fjárhæð var þar tilgreind. Á ljósriti af þeim tryggingarvígli er greiðsludagur tilgreindur 22. desember 1989, en útgáfudags er ekki getið.

Stefndi fól Lögmönnum, Höfðabakka 9, Reykjavík, innheimtu á skuldum stefnanda samkvæmt ofangreindum ábyrgðarskuldbindingum, og voru stefnanda send þrjú innheimtubréf, öll dagsett 19. ágúst 1992. Stefnanda var veitt skuldabréfalan hjá stefnda til að greiða skuldirnar samkvæmt lánsútsókn hans, sem lögð hefur verið fram í málinu, að fjárhæð 1.010.000 kr., en útsóknin er dagsett 22. september 1992. Var andvirði skuldabréfsins, 972.725,80 kr., lagt inn á reikning stefnanda 2. október sama ár. Hinn 4. nóvember sama ár skuldfærði stefndi af reikningnum 1.019.640,40 kr.

Óumdeilt er í málinu, að úttektinni var af hálfu stefnda ráðstafað þannig, að greitt var inn á reikninga samkvæmt innborgunarkvittunum, sem lagðar hafa verið fram í málinu, en þær eru dagsettar sama dag; innborgun á reikning Shellskálans á Höfn nr. 20192, 750.000 kr., innborgun á reikning Helga Geirs Sigurgeirssonar nr. 20292, 50.000 kr., og á visa-reikning 219.640,40 kr., samtals 1.019.640,40 kr. Hins vegar greinir aðila málsins á um það, hvort stefnda hafi verið heimilt að millifæra á þennan hátt það fé, sem lagt hafði verið inn á reikning stefnanda. Einnig deila málsaðilar um það, hvort stefndi hafi afhent stefnanda ofangreinda tryggingarvígla, er greiðsla hafði farið fram. Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að hann hafi margsinnis farið fram á að fá víxlana afhenta, án þess að stefndi hafi orðið við því, en af hálfu stefnda hefur komið fram, að víxlarnir hafi verið sendir stefnanda í almennum pósti.

Helstu málsástæður aðila og réttarheimildir, sem þeir miða við.

Stefnandi reisir kröfur sínar í málinu á því, að stefndi hafi með einhliða ákvörðun skuldfært af reikningi stefnanda nr. 358 í útibúi bankans á Höfn í Hornafirði 1.010.000 kr. 4. nóvember 1992. Þetta hafi verið gert vegna þeirra ábyrgðarskuldbindinga stefnanda, sem hann telur hafa verið vegna ábyrgðar sinnar á víxli, að fjárhæð 750.000 kr., vegna yfirdráttarheimildar

Helga Geirs Sigurgeirssonar á bankareikningi nr. 20492 vegna ábyrgðar á vixli, að fjárhæð 50.000 kr., vegna yfirdráttarheimildar Helga á bankareikningi, ýmist tilgreindum sem nr. 4740 eða nr. 20292, og vegna ábyrgðar á óútfylltum vixli vegna visa-viðskipta Helga við bankann. Stefnandi hafi verið krafinn um eftirgreindar fjárhæðir með innheimtubréfum Lögmannna Höfðabakka: skuld vegna visa-vanskila Helga, að fjárhæð 195.826 kr., auk dráttarvaxta og kostnaðar, 628.464 kr. auk dráttarvaxta og kostnaðar vegna yfirdráttar á bankareikningi Helga nr. 20494 og 143.963 kr. auk dráttarvaxta og kostnaðar vegna einkareiknings Helga. Stefnandi hafi hlutast til um að standa við ábyrgðarskuldbindingar sínar, og hafi hann tekið lán hjá stefnda, að fjárhæð 1.010.000 kr. Andvirði skuldabréfsins hafi verið fært inn á reikning stefnanda, að fjárhæð 972.725,40 kr., en jafnframt hafi verið skuldfærðar samkvæmt einhliða ákvörðun stefnda 1.019.640,40 kr. Stefnandi hafi síðan óskað eftir að fá ofangreinda víxla framselda, en stefndi ekki orðið við því þrátt fyrir ítrekuð tilmæli stefnanda. Stefnandi hafi átt endurkröfur á Helga, sem hafi lýst sig reiðubúinn til uppgjors, strax og hann fengi umrædda víxla greiðslukvittaða. Þar sem stefndi hafi ekki afhent umrædda víxla, hafi stefnandi ekki fengið uppgjör hjá Helga. Hins vegar hafi Helgi afhent stefnanda sundurliðun á uppgjóri vegna kaupa stefnda á fasteign Helga að Silfurbraut 34 á Höfn. Í því uppgjóri hafi stefndi tekið að sér yfirdráttarskuld Helga á tékkareikningi nr. 20492, að fjárhæð 628.463,97 kr., en þar hafi verið um að ræða sömu kröfu og gerð var á hendur stefnanda vegna víxilsins að fjárhæð 750.000 kr. Stefnandi hafi í framhaldi þess gert athugasemd við stefnda og honum þá verið tjáð, að 750.000 krónur hefðu verið lagðar inn á reikning Shellskálans á Höfn nr. 20192, er Helgi hefði staðið fyrir. Þessu hafi stefnandi mótmælt við stefnda, þar sem umræddur tryggingarvixill hafi verið vegna bankareiknings Helga, sem hafi verið skráður á Veitingastofuna Dímu, nr. 20492. Er stefnandi gaf munnlega skýrslu fyrir dóminum, hélt hann því fram, að hann hefði skráð á umræddan tryggingarvixil, að hann væri vegna veitingastofunnar. Ekki hafi staðið á svuntu víxilsins, að hann væri vegna tryggingar á reikningi nr. 192, eins og ljósrit skjalsins ber með sér. Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að ítrekuðum tilmælum sínum við stefnda hafi ekki verið sinnt, leiðrétting ekki fengist né hafi víxlarnir verið afhentir. Lögmaður stefnanda hafi sent Landsbankanum á Höfn bréf 16. júní 1993, bankastjórn Landsbanka Íslands í Reykjavík 7. mars 1994 og bankastjóra 31. ágúst og 5. september sama ár, án þess að nokkur svör hafi fengist. Stefnandi hafi einnig snúið sér til bankaeftirlits Seðlabanka Íslands, er hann fékk ekki víxlana afhenta, og hafi þá komið í ljós, að víxlarnir höfðu glatast í vörslu bankans. Bankaef-
tir-

litið hafi gefið aðilum vísbendingu um, að bankinn hlutaðist til um að láta ógilda víxlana, en það hafi ekki verið gert.

Aðalkrafa stefnanda um greiðslu á 1.019.640,40 kr. er sú fjárhæð, sem reikningur stefnanda var skuldfærður fyrir 4. nóvember 1992, en þar af væru 750.000 kr. þegar greiddar af skuldaranum Helga. Þá hafi forsenda fyrir innlausn víxlanna verið sú, að stefnandi fengi víxlana framselda af bankanum, m. a. vegna endurkröfu á skuldaranum Helga, en hann hafi verið samþykkjandi víxlanna. Helgi hafi neitað að greiða stefnanda, nema hann fengi víxlana í hendur, og hefur Helgi staðfest það með framburði sínum fyrir dóminum. Stefndi hafi eyðilagt þennan framkröfurétt stefnanda með því að hafa ekki staðið í skilum með afhendingu og framsal á tilgreindum víxlum. Fjárhagsleg staða Helga nú girði og fyrir, að endurkrafa stefnanda fáið greidd, gagnstætt því, er hafi verið um áramót 1992-1993, en bú hans var tekið til gjaldþrotaskipta árið 1994. Stefndi hafi þannig valdið stefnanda tjóni, er nemi dómkröfum í aðalkröfu. Af hálfu stefnda var því mótmælt við munnlegan málflutning, að stefnandi hefði orðið fyrir tjóni. Þegar stefnandi greiddi stefnda samkvæmt ábyrgðarskuldbindingum sínum, hafi Helgi Geir þegar verið eignalaus. Var í því sambandi vísað til dskj. nr. 13 – 35, þar sem fram komi skuldir og vanskil Helga Geirs á þeim tíma. Stefndi hafi einmitt verið krafinn um greiðslu, þar sem Helgi Geir hafi ekki verið borgunarmaður fyrir skuldum sínum við stefnda.

Við munnlegan málflutning bar lögmaður stefnanda fram þá málsástæðu, að víxlarnir, sem um ræðir, hafi ekki verið í gildi árið 1992, þegar stefnandi greiddi þá, en víxilréttur hafi þá verið glataður gagnvart stefnanda, þar sem víxlarnir hafi verið gefnir út árið 1989. Því hafi verið óheimilt að nota víxlana til innheimtu, eins og gert var. Af hálfu stefnda var þessari málsástæðu stefnanda mótmælt sem of seint fram kominni.

Varakrafa stefnanda er reist á því, að þar sé um að ræða endurgreiðslu á umræddum víxli, að fjárhæð 750.000 kr., þar sem sú skuld nemi 628.424 krónum samkvæmt innheimtubréfi lögmannsstofunnar og 628.463,97 kr. samkvæmt yfirtækinni skuld við sölu Helga til stefnda á húsinu Silfurbraut 34 á Höfn, en skuldin hafi verið greidd þar að fullu. Tilfærsla á umræddum 750.000 krónum á bankareikning annars fyrirtækis hafi verið án heimildar stefnanda og ekki samkvæmt samningi hans við stefnda né áritun á víxilinn.

Um lagarök er af hálfu stefnanda vísað til grundvallarreglna samninga- og kröfuréttar, ákvæða í víxillögum nr. 93/1933, reglna um viðskiptabréf og venju í bankaviðskiptum. Þá er og vísað til þess, að stefnda hafi verið óheimilt að skuldfæra einhliða bankareikning stefnanda, sem hann einn hafi haft ráðstöfunarrétt á. Aðgerðir og aðgerðaleysi stefnda hafi skaðað

stöðu stefnanda og komið í veg fyrir, að framkröfuréttur hans yrði virkur, en það hafi leitt til þess, að framkröfurétturinn sé nú einskis virði vegna verri fjárhagsstöðu skuldara. Forsenda fyrir greiðslu stefnanda á umræddum tryggingarvæxlum hafi verið sú að fá víxlana afhenta, en þær forsendur væru nú brostnar vegna atvika, er stefndi beri ábyrgð á. Þá væri hluti skuldar Helga þegar greiddur. Kröfur um dráttarvexti og vaxtavexti styður stefnandi við ákvæði III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum, og að því er varðar málskostnað, er vísað til 4. mgr. 129. gr. laga nr. 91/1991.

Kröfur stefnanda um málskostnað eru reistar á málskostnaðarreikningi lögmanns stefnanda, sbr. 129. gr. og 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991, og krafa um virðisaukaskatt á málflutningsþóknun á 3. gr. og 11. gr., sbr. 14. gr. laga nr. 50/1988, sbr. ákvæði laga nr. 119/1989.

Af hálfu stefnda er málavaxtalýsing stefnanda mótmælt. Er því haldið fram, að stefnandi virðist blanda saman ýmsum málum, sem ekki varði uppgjör hans við stefnda, og sé niðurstaða stefnanda í málavaxtalýsingu hans í stefnu því efnislega röng í stórum dráttum.

Stefndi telur málavexti vera þessa:

Frá árinu 1987 hafi Helgi Geir Sigurgeirsson verið í viðskiptum við stefnda, fyrst við Samvinnubanka Íslands hf., en eftir færslu hans til Landsbanka Íslands við stefnda. Aukin lánsviðskipti við Helga Geir hafi kallað á auknar tryggingar fyrir endurgreiðslu lána og annarri fyrirgreiðslu. Stefndi hafi veitt Helga Geir aðstoð með því að ábyrgjast persónulega ýmis viðskipti, sem Helgi Geir hafi átt við stefnda, ýmist í eigin nafni eða í nafni einkafirma síns. Stefndi hafi ábyrgst eftirtalin viðskipti:

Endurgreiðslu reikningsláns í formi yfirdráttar á tékkareikningi nr. 20192 (upphaflega nr. 192). Stefndi hafi staðfest ábyrgðina, sem hafi takmarkast við 750.000 kr., með því að gefa út og framselja stefnda tryggingarvixil stefnda á dskj. nr. 17. Viðskiptin hafi verið við Shellskálann, einkafirma Helga Geirs, sem hafi verið samþykkjandi víxilsins.

Endurgreiðslu reikningsláns í formi yfirdráttar á tékkareikningi nr. 20292 (upphaflega nr. 292). Stefndi hafi staðfest ábyrgðina, sem hafi takmarkast við 50.000 kr., með því að gefa út og framselja stefnda tryggingarvixil á dskj. nr. 21. Viðskiptin hafi verið við Helga Geir persónulega, sem hafi verið samþykkjandi víxilsins.

Endurgreiðslu úttektar skv. visa-greiðslukorti á reikningi nr. 0172-26-921000. Ábyrgðin hafi verið ótakmörkuð og stefndi staðfest það með afhendingu á óútfylltum víxli, út gefnum af honum, en samþykktum af Helga Geir.

Árið 1992 hafi Helgi Geir verið kominn í greiðsluþrot og hættur allri

starfsemi á Höfn, Hornafirði. Hafi þá verið leitað eftir greiðslum hjá stefnanda í samræmi við skuldbindingar hans við stefnda. Nokkuð hafi skolest til samtenging skulda og ábyrgða hjá Lögmönnum Höfðabakka, þegar stefnandi var krafinn um greiðslu á skuld, sem stofnast hafði á reikningi nr. 20492. Þetta hafi verið leiðrétt, þegar stefnandi hafi óskað eftir samkomulagi við stefnda um uppgjör á ábyrgðum sínum. Að beiðni stefnanda hafi innheimtukröfur stefnda verið afturkallaðar frá Lögmönnum Höfðabakka. Stefnandi hafi leitað eftir láni hjá stefnda til að ljúka skuldbindingum sínum gagnvart stefnda, sem tengdust Helga Geir. Andvirði skuldabréfsins hafi verið greitt inn á tékkareikning stefnanda 2. október 1992, en lánveitingin verið bundin því skilyrði, að ábyrgðir stefnanda vegna Helga Geirs yrðu greiddar. Nokkur tími hafi liðið, áður en hægt hafi verið að gera upp ábyrgðarskuldirnar, en það hafi verið gert 4. nóvember 1992. Hafi uppgjör-ið farið fram með skuldfærslu á reikning stefnanda með samþykki hans. Þann dag hafi kvittanir fyrir greiðslum stefnanda fyrir Helga Geir verið sendar stefnanda í pósti. Einnig hafi tryggingarvixlar, sem höfðu verið gefnir út vegna ábyrgðanna, verið kvittaðir og sendir í sama bréfi. Víxlarnir hafi ekki verið greiðslukvittaðir, heldur áritaðir um ógildi sem tryggingarvixlar, en þeir hafi borið með sér, að þeir voru tryggingarvixlar. Árið 1993 hafi stefnandi leitað skýringa á uppgjóri sínu við stefnda, og hafi hann fengið öll þau gögn, sem tiltæk voru hjá stefnda. Starfsfólk stefnda á Höfn, Hornafirði, lögmaður stefnda og síðar starfsmenn bankaefirlitsins hafi veitt stefnanda fullnægjandi upplýsingar. Þrátt fyrir það standi stefnandi í þeirri trú, að hann hafi greitt annað en það, sem honum bar. Af hálfu stefnda er því mótmælt, að víxill á dskj. nr. 17, að fjárhæð 750.000 kr., hafi verið vegna yfirdráttar á reikningi nr. 20492, eins og stefnandi heldur fram. Á svuntu víxilsins komi fram, að hann væri til tryggingar vegna reiknings nr. 192, sem varð síðar nr. 20192. Engar breytingar hafi verið gerðar á víxlinum, eftir að hann kom til stefnda frá Samvinnubankanum, og er í því sambandi vísað til framburðar útibússtjórans fyrir dóminum.

Sýknukröfur stefnda eru reistar á því, að stefnandi hafi ábyrgst reikningsviðskipti að ákveðnu marki, og hafi hann staðfest það með áritun sinni á viðskiptabréf. Þegar skilyrðum til innheimtu eftir þessum viðskiptabréfum hafi verið fullnægt, hafi verið skorað á stefnanda að greiða það, sem hann ábyrgðist. Áður en til þess kom, að skuldbindingar hans samkvæmt viðskiptabréfunum væru staðfestar fyrir dómi, hefði stefnandi leitað samninga við stefnda og stefnandi greitt það, sem hann hafði ábyrgst, án vaxta og innheimtukostnaðar. Stefnandi hafi greitt inn á þá reikninga, sem hann hafði tengt ábyrgðir sínar við, en ekki greitt þau viðskiptabréf, sem hann

hafði gefið út og framselt. Viðskiptabréfin hafi orðið ógild með áritun stefnda á þau. Stefnandi hafi greitt skuldir, sem höfðu stofnast í bankaviðskiptum, en ekki greitt þá víxla, sem hann hafði gefið út í tengslum við ábyrgðir sínar. Víxlarnir hafi verið til vara, ef ábyrgðarmaður væri ekki fús til að standa við fyrirheit sín. Víxlarnir sem slíkir hafi ekkert tengst kröfu stefnanda á Helga Geir vegna ábyrgðanna. Af hálfu stefnanda var því mótmælt við munnlegan málflutning, að um nokkrar aðrar ábyrgðir stefnanda væri að ræða en víxilábyrgðir. Einnig var því mótmælt, að einhverjir aðrir samningar væru milli málsaðila um ábyrgðir stefnanda.

Þá er því haldið fram af hálfu stefnda, að stefnandi hafi sjálfur leitað eftir því, að innheimtuáðgerðum gegn sér yrði hætt, og hafi honum verið veitt fyrirgreiðsla til að ljúka skuldum sínum. Hinn 4. nóvember 1992 hafi hann lokið við uppgjör á skuldum sínum við stefnda án athugasemda. Síðar hafi komið í ljós, að fyrirgreiðslan hafi ekki dugað, og hafi honum því verið veitt aukin fyrirgreiðsla.

Af hálfu stefnda er því mótmælt, að skuld sú, sem stefnandi var í ábyrgð fyrir, hafi verið greidd af andvirði íbúðarhúss, sem stefndi keypti af Helga Geir 10. nóvember 1992. Þegar kaupin fóru fram, hafi þegar verið búið að gera upp ábyrgðarskuldir stefnanda. Af því leiði, að engar skuldir hafi verið greiddar með nettóandvirði hússins, sem höfðu þá þegar verið greiddar af stefnanda.

Stefndi vísar til grundvallarreglna um samningsrétt, kröfurétt og viðskiptahætti, sem hafi myndast í bankarétti hér á landi. Samningur málsaðila um lánveitingu hafi verið bundinn því skilyrði, að andvirði yrði notað til greiðslu þeirra skuldbindinga, sem stefnandi hafi staðið í við stefnda. Réttur stefnda til skuldfærslu hafi því byggst á samningi milli málsaðila.

Málskostnaðarkröfu sína styður stefndi 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og kröfu um dráttarvexti reglum III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987.

Niðurstöður.

Telja verður ósannað, að stefnda hafi verið óheimilt að skuldfæra banka-reikning stefnanda 4. nóvember 1992, en það var gert til að greiða skuldir Helga Geirs Sigurgeirssonar við stefnda, sem stefnandi hafði ábyrgst að greiða. Í málinu hefur komið fram, að samkomulag var um, að stefnandi fengi lán hjá stefnda til að greiða vanskil Helga Geirs við stefnda vegna yfirdráttar á bankareikningum og úttekta á visa-reikningi, en í framburði útibússtjóra bankaútibúsins á Höfn í Hornafirði fyrir dómi kom fram, að umrædd millifærsla hefði verið gerð í samráði við stefnanda. Stefnandi hef-

ur skýrt svo frá fyrir dóminum, að hann hafi tekið lánið til að greiða umræddar skuldir, sem Lögmenn Höfðabakka höfðu til innheimtu í ágúst 1992. Áður en til þess kom, að stefnandi gerði upp skuldina á lögmannsstofunni, hefði útibússtjórinn talað um, að hann ætlaði að afturkalla kröfurnar og að þær færu aftur í bankann. Kvaðst stefnandi ekkert hafa sett sig á móti því, enda hefði hann treyst útibússtjóranum í því efni. Verður því að líta svo á, að millifærslan, sem stefnandi telur fram hafa farið með einhliða ákvörðun stefnda, hafi verið gerð í samráði við stefnanda.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að víxlar þeir, sem hér um ræðir, hafi ekki haft víxilgildi árið 1992 gagnvart sér, en af hálfu stefnda er þeirri málsástæðu mótmælt sem of seint fram kominni. Verður að líta svo á, að þetta atriði í málatilbúnaði stefnanda hafi komið fram í tæka tíð, enda er þar um að ræða rök stefnanda fyrir því, að stefnda hafi verið óheimilt að taka út af reikningi stefnanda, eins og gert var. Með vísan til þess, sem hér að framan kemur fram, verður að telja, að úttektin hafi verið gerð í samráði við stefnanda. Hefur stefnandi ekki sýnt fram á, að óheimilt hafi verið að greiða þær skuldir, sem hann hafði lofað að gera upp við stefnda, þegar stefnandi fékk til þess lán hjá stefnda í september/október 1992.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að aldrei hafi reynt á gildi þeirra víxla, sem hér um ræðir, þar sem ábyrgðir hafi verið greiddar inn á viðkomandi reikninga, áður en til þess kom, að á gildi víxlanna reyndi. Er því haldið fram, að stefnandi hafi ekki greitt víxlana í raun, heldur hafi greiðslum frá stefnanda verið ráðstafað inn á þá reikninga, sem hann var í ábyrgðum fyrir. Í málinu hafa verið lagðar fram kvittanir af hálfu stefnda fyrir innborgunum á umrædda reikninga. Af hálfu stefnda er því jafnframt haldið fram, að þar sem stefndi hafi ekki þurft á víxlunum að halda, eftir að ábyrgðir voru greiddar, hafi víxlarnir verið gerðir ógildir með áritun stefnda á þá. Viðurkennt er þó af hálfu stefnda, að rétt hafi verið að afhenda stefnanda víxlana, þegar umræddar skuldir höfðu verið greiddar, enda hafi það verið gert með því að senda stefnanda víxlana í almennum pósti. Stefnandi heldur því hins vegar fram, að hann hafi aldrei fengið víxlana í hendur. Verður því með vísan til þessa að líta svo á, að víxlarnir hafi glatast í pósti. Stefnandi reisir málatilbúnað sinn á því, að hann hafi orðið fyrir tjóni, sem stefndi beri ábyrgð á, vegna þess að stefnandi hafi ekki getað fengið greitt hjá aðalskuldara, þar sem hann hafi ekki haft víxlana í höndum. Engin gögn hafa þó verið lögð fram af hálfu stefnanda, sem sýni fram á, að ekki hafi verið unnt að innheimta skuldina á hendur Helga Geir með öðru móti eða að á það hafi verið látið reyna. Þykir framburður stefnanda og Helga Geirs fyrir dóminum ekki nægjanleg staðfesting á því, að

ógerlegt hafi verið fyrir stefnanda að innheimta skuldina, vegna þess að hann hafði ekki víxlana í höndum. Einnig verður að telja ósannað gegn andmælum stefnda, að stefnandi hefði fengið skuldina greidda úr hendi Helga Geirs, hefði hann haft víxlana í höndum. Verða fullyrðingar þeirra stefnanda og Helga Geirs í því efni ekki lagðar til grundvallar um það atriði við úrlausn málsins. Því verður að telja ósannað, að tjón stefnanda, sem hann varð fyrir, vegna þess að hann fékk ekki skuldina greidda hjá Helga Geir, verði rakið til atvika, er stefndi beri ábyrgð á. Verður því að sýkna stefnda af aðalkröfu stefnanda í málinu.

Varakrafa stefnanda er studd þeim rökum, að tryggingarvígill, að fjárhæð 750.000 kr., hafi verið greiddur af Helga Geir Sigurgeirssyni. Telja verður ósannað, að svo hafi verið, en sú skuld, sem Helgi Geir greiddi, var samkvæmt gögnum málsins vegna yfirdráttar á bankareikningi hans nr. 20494 hjá stefnda. Stefnandi heldur því fram, að umræddur vígill hafi verið vegna ábyrgðar á þeim bankareikningi, og kom það einnig fram í framburði Helga Geirs fyrir dóminum. Sú staðhæfing fær þó hvergi stoð í skjölum málsins, og á dskj. nr. 17, sem er ljósrít af víxlinum, kemur fram áritunin „V/TR 192“. Verður því að sýkna stefnda af varakröfu stefnanda í málinu.

Rétt þykir með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991, að málskostnaður falli niður.

Dóm þennan kvað upp Sigríður Ingvarsdóttir héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Landsbanki Íslands, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Egils Marteins Benediktssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.
